

Syfte

Genom rutinen säkerställer verksamheten att samtliga medarbetare vet hur de ska hantera situationer vid misstanke om (eller vid förekomsten av) våld i nära relation.

Ansvar

Alla medarbetare som arbetar inom verksamheten

Vad är våld?

Våld kan se ut på olika sätt

Förutom fysiskt våld kan det röra sig om psykiskt och ekonomiskt våld. Även försummelse räknas som våld. Personer med stödinsatser är ofta fysiskt svaga och kan befinna sig i en utsatt situation eftersom de är beroende av andras hjälp. Detta ökar risken att utsättas för våld.

Olika typer av våld

- Fysiskt våld
- Psykiskt våld (hot, tvång, trakasserier, förlöjligande etc.)
- Sexuellt våld (handlingar och sexuella trakasserier)
- Ekonomiskt våld (ex. att ta kontrollen över ekonomin och förhindra insyn)
- Försummelse (den utsatte får inte behövlig hjälp med mat, hygien, medicin etc.)
- Funktionshinderrelaterat våld (försvåra en redan utsatt situation)

Riskfaktorer för att utsättas för våld

Ökat beroende i vardagen

Med stigande ålder följer en ökad risk för allvarliga skador och sjukdomar. Det gör att fysiska, psykiska, kognitiva och sociala förmågor och funktioner försämras vilket kan leda till ett ökat beroende av hjälp och stöd i vardagen, och risken för att utsättas för övergrepp av såväl närstående som personal ökar.

Ansträngda vård- och omsorgsrelationer

En anhörig som stödjer en närstående under lång tid löper en ökad risk för både fysisk överansträngning och psykisk stress. Detta kan i sin tur leda till utmattningsreaktioner och ta sig uttryck i exempelvis försummelse av eller fysiska och psykiska övergrepp mot den närstående.

Löpnummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarig för dokumentet
	2019-12-01	Välfärd samhällsservice	Kvalitetsutvecklare, Verksamhetsstöd

Sjukdomar

Funktionshinder och sjukdomar är en riskfaktor för att utsättas för våld.

De personer som är sjukast och mest beroende av andra är de som löper störst risk för att utsättas för våld. En person som är beroende av andra kan dessutom dra sig för att berätta om sin situation.

Tecken på våld

Fysiska skador

Vissa skador är extra vanliga hos personer som har blivit utsatta för våld:

- sårskador
- skador på tänder och skelett
- brännskador
- flera skador samtidigt
- delvis läkta och nya skador
- värk och smärta
- sömn- och ätstörningar
- yrsel och andra psykosomatiska besvär.

Ofta förekommer skadorna på ställen som vanligtvis döljs av kläder. Vanligt är också värk och smärta, sömn- och ätsvårigheter. En tydlig varningssignal är att en person drabbats av fysiska skador och samtidigt visar tecken på ångest.

Psykiska reaktioner

Våld kan orsaka både kort- och långvariga psykiska besvär. Personen kan få sämre självförtroende eller ändra sin personlighet, till exempel bli tillbakadragen eller mer utåtagerande. Dessutom kan personen vilja undvika vissa personer och platser eller motsätta sig fysisk kontakt. Depression och ångest är vanliga reaktioner på våld, och den som har utsatts kan även utveckla posttraumatiskt stressyndrom.

Ställa frågor om våld

Ställ direkta frågor, till exempel:

- Har någon slagit, sparkat, skrämt eller gjort dig illa?
- Har du gjort dig illa?
- Jag ser att du har ett blåmärke på armen, hur fick du det?
- Har du varit med om något obehagligt?
- Är du rädd för någon?
- Känner du dig trygg?

Se till att vara ensam med personen när du ställer dina frågor. Det är viktigt att få veta att det är frivilligt att svara på frågorna. Vill personen inte svara är det viktigt att respektera detta, även om många tecken talar för att personen är utsatt för våld

Misstanke om eller upptäckt av våld

1. Prata med personen för att få mer information.
2. Prata med din närmaste chef om personen samtycker till det.
3. Har våldet förekommit inom verksamheten?
4. Har våldet utövats av någon av personalen eller av närstående?
5. Ska det rapporteras enligt lex Sarah?

Om personen bekräftar att hen blivit utsatt

- Informera om vad det finns för alternativ till stöd och hjälp
- Erbjud att hjälpa till, men ta inte över!
- Det kan finnas behov av läkarundersökning, kontakta sjuksköterska.
- Dokumentera

Om det händer igen

- Uppmuntra till samtal genom att lyssna, ge tid, tålamod och omtanke
- Ofta behövs flera besök och samtal för att etablera förtroende
- Föreslå och erbjud att ta kontakt med Socialtjänsten
- Dokumentera

Om personen förnekar våld

- Förmedla att din upplevelse är att något har hänt
- Informera att du är orolig och att det finns andra att samtala med
- Dokumentera

Om personen bekräftar våld, men vill inte göra något

- Informera om vad det finns för alternativ till stöd och hjälp
- Förtydliga att du är orolig och fråga; Vad vill du att jag ska göra?
- Dokumentera

Vid misstanke om våld och personen inte kan föra sin egen talan med anledning av sjukdom

- Kontakta och rapportera till chef
- Chefen sammankallar till ett möte med berörda personer
- Diskutera förhållningsätt och lämplig stödinsats
- Dokumentera

Ledningens roll

Chef ska alltid kontaktas vid misstanke om övergrepp eller konstaterande om övergrepp. Vid misstanke om övergrepp är det av stor betydelse att chef sammankallar berörda yrkeskategorier för att kunna samverka med den utsatta personens bästa i fokus.

Personalens roll

Som personal kan man uppleva det som frustrerande att möta personer som utsatts för övergrepp i någon form. Det är viktigt att se sin del av hjälpen som ett led i en process. Då kan man lättare klara av att stödja personen.

Våld och lex Sarah

Om våldet har en koppling till verksamheten, inom ett särskilt boende eller i en dagverksamhet ska detta rapporteras enligt lex Sarah.

Våld som utövas av närstående, såsom partner, syskon, vuxna barn eller annan en person som har en nära och förtroendefull relation till, är inte något som ska hanteras enligt bestämmelserna om lex Sarah.

Våld utanför verksamheten

Du kan berätta för den utsatte om det stöd och den hjälp som finns att få från socialtjänsten. Men tänk på att det alltid är personen själv som avgör om han eller hon vill vända sig till socialtjänsten. Du kan försöka att motivera att ta emot den hjälp som finns att få.

Viktiga telefonnummer till stödinsatser

Socialtjänsten - mottagningsgruppen

dagtid på 08-718 96 96

Helger, kvällar och nätter ringer du Socialjouren på 08-718 76 40, 010-564 31 65 för akut praktisk hjälp.

[Brottsofferjouren Nacka-Tyresö-Värmdö](#)

Telefon, lokal jour: 08-466 91 66

Telefon, hela Sverige: 0200-21 20 19

[Kvinnojouren Nacka-Värmdö](#)

Telefon: 08-601 95 72

[Kvinnofridslinjen](#)

Erbjuder samtalsstöd till våldsutsatta kvinnor.

Kvinnofridslinjen är öppen dygnet runt och samtalen är gratis.

Telefon: 020-50 50 50

Vid akut fara ring 112 för att tillkalla polis, ambulans eller annan akut hjälp.